

Småbarnspedagogiken i Svenskfinland 2019

Kartläggning av personaltillgång och språkförhållanden
i svenskspråkiga daghem

Sammanställd av
Matias Österberg

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Genomförande	3
3. Utbildningsnivå, kompetens och behörighet	4
4. De anställdas behörighet 2019.....	5
4.1. Barnträdgårdslärare	5
– lärare i småbarnspedagogik och socionom i småbarnspedagogik.....	5
4.2. Barnskötare	6
5. Tjänstlediga och vikarier.....	7
6. Personalsituationens utveckling från 2011 till 2019	8
6.1. Personalsituationens utveckling regionalt	9
7. Speciallärare i småbarnspedagogik.....	10
8. Rekrytering	11
9. Personalens åldersstruktur	13
10. Barnens språkbakgrund i svenskspråkiga daghem 2019.....	13
10.1. Regionala resultat.....	15
10.2. Trender regionalt.....	18
11. Språkstrategi.....	19
11.1. Utmaningar med att arbeta språkmedvetet	19
12. En attraktiv småbarnspedagogik?	20
13. Sammanfattning och slutsatser.....	22
14. Litteratur.....	24

1. Inledning

Småbarnspedagogiken i Finland är en ”systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.” (Lag om småbarnspedagogik 2 §) För att småbarnspedagogiken ska kunna vara både systematisk och målinriktad behövs en tillräcklig tillgång på utbildad personal. Syftet med denna kartläggning är att ge underlag för förståelsen av den svenskspråkiga småbarnspedagogikens behov i Finland, särskilt genom att beskriva personalsituationen och de språkliga förhållandena på daghemmen.

Sydskustens landskapsförbund har sedan sitt grundande kartlagt daghemspersonalens behörighet och andra aspekter av småbarnspedagogiken. Kartläggningarna har haft olika fokusområden vid olika tillfällen eftersom de frågor som varit aktuella skiftat vid olika tidpunkter. Till en början begränsade sig kartläggningarna till huvudstadsregionens kommuner, sedermera omfattades alla Sydskustens kommuner. I föreliggande kartläggning finns även det svenska Österbotten med, liksom var fallet i föregående kartläggning från 2015.

Det är viktigt att vi följer med hur personalsituationen förändras och utvecklar sig. Genom att följa med personalsituationen inom småbarnspedagogiken kan vi bättre förhålla oss till det aktuella läget och tänka över våra strategier för framtiden. Vi hoppas att det här är ett underlag för diskussion om hur småbarnspedagogiken kan och behöver utvecklas i framtiden.

2. Genomförande

Kartläggningen av småbarnspedagogiken i Svenskfinland 2019 täcker för andra gången de tvåspråkiga kommunerna i Svenskfinland. Samtliga tillfrågade kommuner har svarat på kartläggningen, dessutom har omkring 2/3 av daghemmen svarat.

Kartläggningen har utförts genom två separata frågeformulär. Den tjänsteman som ansvarar för den småbarnspedagogiska verksamheten på svenska i kommunen har svarat på frågor som berör personaltillgången och personalens behörighet. Här var svarsprocenten 100 %. Frågor som berör personalens utbildningsbakgrund och språkaspekter har besvarats av daghemsföreståndare, både kommunala och privata verksamhetsställen har emottagit enkäten. Utformningen av frågorna har gjorts i samarbete med medlemskommunernas daghemsadministratörer samt med Utbildningsstyrelsen. Frågorna har skickats i elektronisk form till Sydskustens 16 medlemskommuner samt till 14 kommuner i Österbotten. Den del av kartläggningen som berör personalsituationen har besvarats av sammanlagt 30 kommuner, dvs. samtliga tillfrågade kommuner.

Frågeformuläret som berör barnens språkbakgrund, personalens utbildningsbakgrund och åldersstruktur har skickats direkt till daghemsföreståndare, både till kommunala och till privata daghem. Av föreståndarna svarade 141 personer på enkäten av omkring 255 (denna siffra kan inte uppges exakt eftersom situationen lever något, både vad gäller antalet daghem i kommunerna, antalet föreståndare och antalet daghem per föreståndare, samt eftersom vissa respondenter valt att besvara frågorna helt anonymt). Det här ger en svarsprocent för föreståndarna på 55%. Flera av föreståndarna ansvarar för mer än ett daghem eller verksamhetsställe vilket betyder att det också kan räknas ut en svarsprocent för verksamhetsställena. Omräknat till verksamhetsställena skickades enkäten till 359 verksamhetsställen, av dessa svarade 229. Svarsprocenten för verksamhetsställena var 64 %. De resultat som bygger på föreståndarnas enkät är således endast riktgivande. Av föreståndarna som besvarade enkäten företrädde 70 % kommunala daghem och 30 % privata daghem (17 % privata, 10 % köptjänst, 3 % servicesedel).

Insamlingen av svaren gjordes elektroniskt med hjälp av Webropol, en programvara för webbaserad undersökning och analys. Vid behov och vid eventuella oklarheter har dagvårdsadministratörerna samt föreståndarna för de olika verksamhetsställena kontaktats skilt per e-post eller telefon, för att få tillgång till noggrannare upplysningar.

Följande kommuner deltog i kartläggningen 2019:

<i>Egentliga Finland:</i>	Kimitoön, Pargas och Åbo
<i>Huvudstadsregionen:</i>	Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt och Vanda
<i>Västra Nyland:</i>	Hangö, Ingå, Raseborg och Sjundeå
<i>Östra Nyland:</i>	Borgå, Lapträsk, Lovisa och Sibbo
<i>Österbotten:</i>	Jakobstad, Karleby, Kaskö, Korsholm, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Larsmo, Malax, Nykarleby, Närpes, Pedersöre, Vasa och Vörå

Indelningen i regioner följer samma indelning som använts i Sydkustens tidigare kartläggningar. Vi har bedömt att det på det här sättet är lättare att följa upp tidigare information för att kunna se kontinuiteter och förändringar. Notera att t.ex. Kyrkslätt finns under huvudstadsregionen.

3. Utbildningsnivå, kompetens och behörighet

Sydkusten har länge intresserat sig för frågan om småbarnspedagogikens personalsituation och utbildningsnivå. Det är viktigt att vi inom småbarnspedagogiken har en kompetent personal och att vi följer med utvecklingen av personalsituationen.

Då det gäller barns utveckling och inläring i småbarnspedagogiken tyder forskning på att personalens utbildningsnivå har en betydelse. Flera studier låter förstå att småbarnspedagogikens kvalitet hänger samman med personalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. (Persson, S. 2012; Vetenskapsrådet 2015; Karila 2016)

En hög utbildningsnivå ger förutsättningar för personalen att utveckla pedagogiska relationer av hög kvalitet. En utbildad personal kan erbjuda en stimulerande, dialogisk och empatisk småbarnspedagogik för barn, som också har positiv inverkan på barnens utveckling. Den kanske viktigaste kvalitetsaspekten för småbarnspedagogiken är de pedagogiska relationerna mellan personal och barn. För att utveckla dessa relationer behövs en hög utbildningsnivå men också regelbunden kompetensutveckling.

Utbildningsnivån hos personalen är relevant för den professionella självständigheten, för reflektionsförmågan och för förståelsen av småbarnspedagogikens uppgift. Personalens förhållningssätt till sitt yrke, där utbildningsnivån ingår som en beståndsdel, har ett signifikant samband med kvaliteten på deras interaktion med barnen, speciellt gäller det stödet till barns kognitiva utveckling. (Thomason och La Paro, 2013)

En kompetent personal med hög pedagogisk medvetenhet kan göra tydligare val när det gäller verksamhetens innehåll och utveckling av goda pedagogiska relationer. En pedagogisk medvetenhet hos personal inom småbarnspedagogik verkar vara en viktig faktor som skiljer ut verksamheter med låg till god kvalitet från dem som har en hög kvalitet. (Vetenskapsrådet 2015, s. 26) Personalens utbildningsnivå och möjlighet att delta i fortbildning är viktiga villkor för en jämlik småbarnspedagogik, ur barnets perspektiv.

Enligt lagen om småbarnspedagogik (§ 25) är det kommunen, samkommunen eller den privata serviceproducenten som ska se till att det finns tillräckligt med sådan personal som uppfyller behörighetsvillkoren, så att syftet med småbarnspedagogiken kan uppnås. Men det är lika viktigt att det finns utbildningsställen på olika håll i Svenskfinland, att utbildningsplatserna är tillräckligt många och att det finns ett tillräckligt antal sökande till de olika utbildningarna. Man bör därför också tänka på vad det är som gör småbarnspedagogiken till ett attraktivt studie- och yrkesval.

4. De anställdas behörighet 2019

I uppgifterna om personalens behörighet som Sydkusten samlat in under våren 2019 ingår kommunala daghem, men i regel inte privata. Dessa uppgifter baserar sig på de svar som kommunernas chefer för småbarnspedagogik gett och de privata anordnarna har därför inte funnits med.

4.1. Barntädgårdslärare

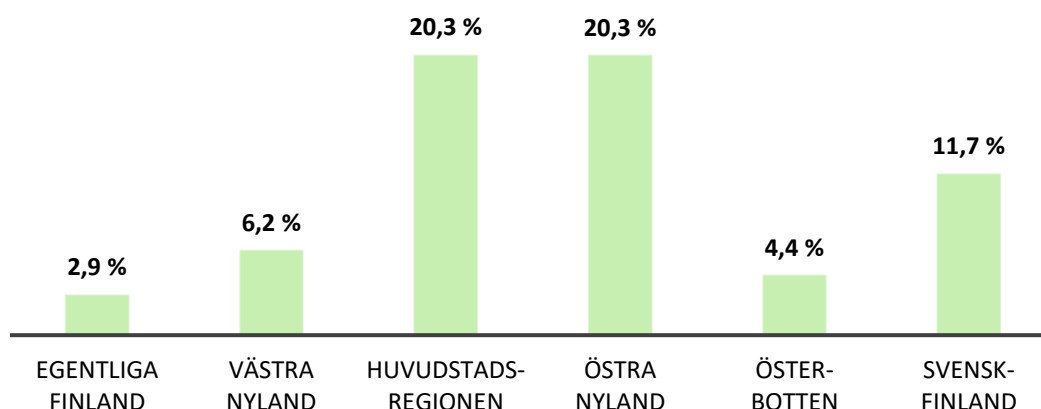
– lärare i småbarnspedagogik och socionom i småbarnspedagogik

En ny lag om småbarnspedagogik trädde i kraft i september 2018. Lagen justerade yrkesbeteckningarna och behörigheten för personalen. Personalstyrkan består i huvudsak nu av lärare inom småbarnspedagogik (pedagogie kandidat), socionomer inom småbarnspedagogik (yh-examen inom social- och hälsovårdsbranschen) samt barnskötare (yrkesexamen). Behörighet som införskaffats tidigare ändrades inte av den nya lagen. Det här innebär att alla nuvarande barntädgårdslärare, som till sin utbildning kan vara antingen pedagoger eller socionomer, har behörighet som lärare inom småbarnspedagogiken.

Eftersom lagen är ny och yrkesbeteckningarna inte ännu satt sig i vardaglig praxis har vi inte sett ett mervärde i att använda de nya beteckningarna i presentationen av materialet. Därför talas det här fortfarande om barntädgårdslärare, den här yrkesbeteckningen inrymmer både personer med universitetsutbildning i pedagogik och yrkeshögskoleutbildning i social- och hälsovårdsbranschen. Det finns också en viss grund för att använda beteckningen barntädgårdslärare i presentationen nedan eftersom jämförelser med tidigare material kan åskådliggöras på ett enklare sätt.

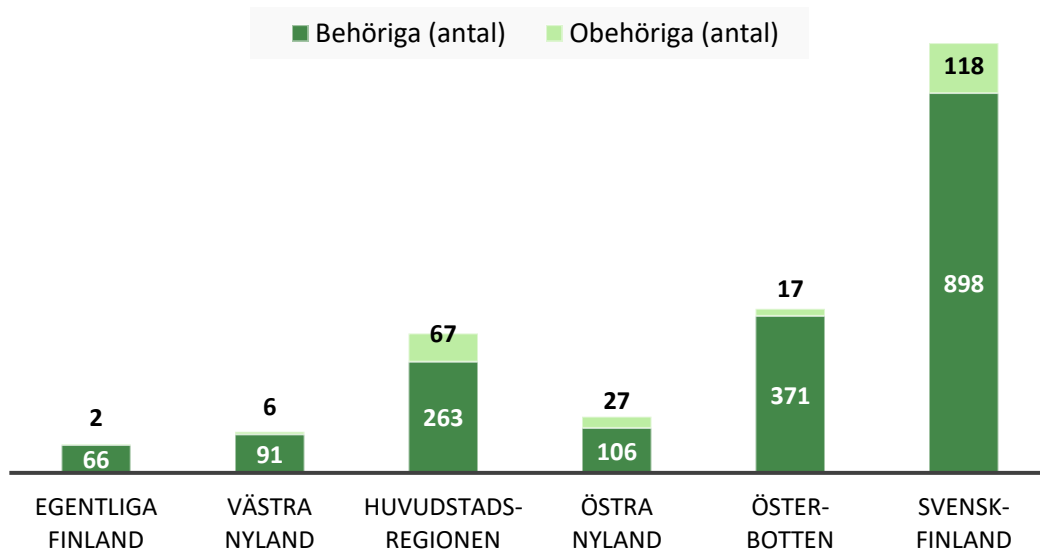
Av barntädgårdslärare i kommunal tjänst i Svenskfinland 2019, var 88,3 % behöriga för sin uppgift. Vid tidpunkten för kartläggningen fanns det 1016 barntädgårdslärare i kommunal tjänst i Svenskfinland, av dessa var 119 utan behörighet. I siffrorna ingår 137 föreståndare varav endast en var obehörig.

Figur 1. Obehöriga barntädgårdslärare 2019 (%)

Det finns stora variationer mellan regionerna. Personalsituationen kan bedömas vara mycket god i Egentliga Finland (2,9 % obehöriga), Västra Nyland (6,2 %) och Österbotten (4,4 %). I dessa regioner fanns det sammanlagt 25 obehöriga barntädgårdslärare bland totalt 528 tjänster. I huvudstadsregionen och i östra Nyland var läget sämre, båda regionerna hade 20,3 % obehöriga barntädgårdslärare. I huvudstadsregionen var 67 personer obehöriga av sammanlagt 330 tjänster, i östra Nyland var motsvarande siffror 27 obehöriga av sammanlagt 133 tjänster.

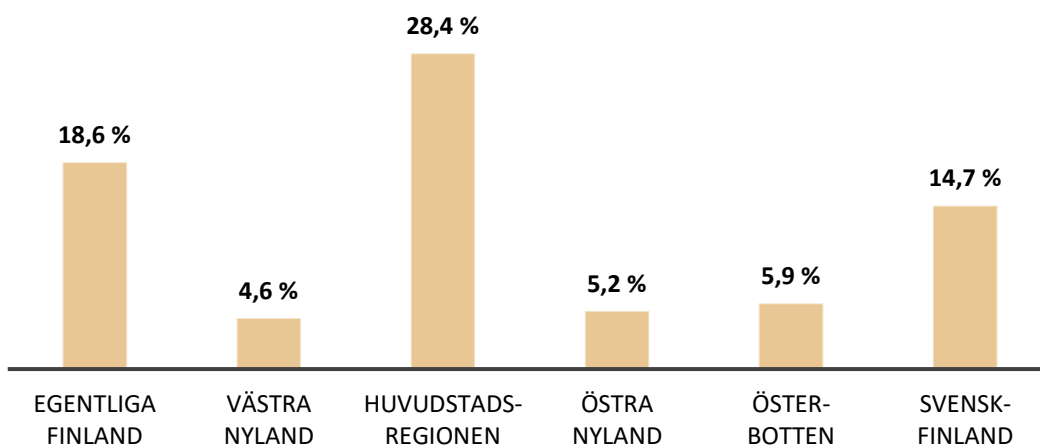
Figur 2. Barnträdgårdslärare 2019 (antal)

4.2. Barnskötare

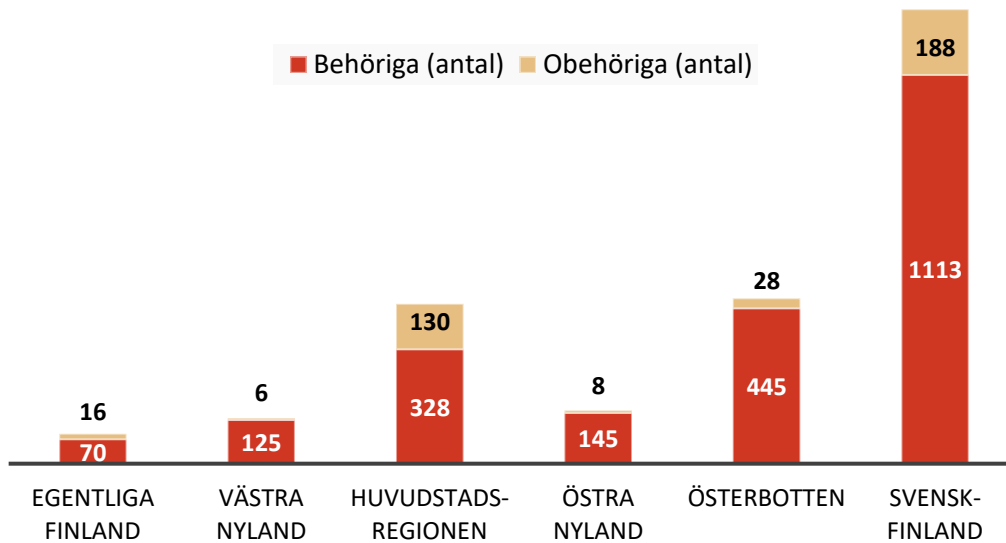
Den vanligaste examen för barnskötare är närvårdarexamen (ykesexamen), men också barnledare förekommer. Enligt lagen är behörighetsvillkoren för uppgiften som barnskötare inom småbarnspedagogik grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, en lämplig grundexamen inom hälsovård och det sociala området eller någon annan motsvarande lämplig examen där det ingår eller som kompletterats med tillräckligt omfattande examensdelar i vård, fostran och undervisning av barn.

Figur 3. Obehöriga barnskötare 2019 (%)

Av barnskötare i kommunal tjänst i Svenskfinland var 85,3% behöriga vid tidpunkten för kartläggningen. Till antalet var barnskötarna 1 301, av dessa var 1 113 behöriga och 188 obehöriga. Liksom hos barnträdgårdslärarna är det stora variationer mellan regionerna då det gäller tillgången på behörig personal. I Egentliga Finland var 18,6 % av barnskötarna obehöriga, i västra Nyland 4,6 %, i huvudstadsregionen 28,4 %, i östra Nyland 5,2 % och i Österbotten 5,9 %. Av huvudstadsregionens 458 barnskötare i kommunal tjänst var 130 personer obehöriga. Det här innebär att 69 % av de obehöriga barnskötarna finns i huvudstadsregionen.

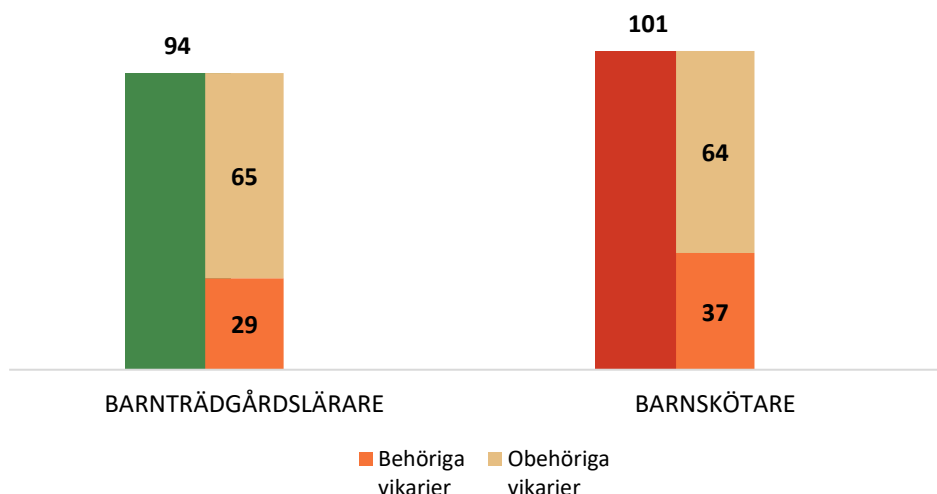
Figur 4. Barnskötare 2019 (antal)

5. Tjänstlediga och vikarier

På frågan om tjänstlediga och vikarier lämnade fem av de 30 tillfrågade kommunerna frågan obesvarad. Av de svar som gavs framgår att 94 barnträdgårdslärare (inklusive föreståndare) var tjänstlediga. Dessa tjänster sköttes av vikarier, 29 av dem behöriga barnträdgårdslärare och 65 obehöriga. Bland barnskötarna fanns 101 tjänstlediga, 37 av dessa sköttes av behöriga vikarier och 64 av obehöriga.

Figur 5. Tjänstlediga barnträdgårdslärare och barnskötare samt antal behöriga/obehöriga vikarier. Svenskfinland (Antal)

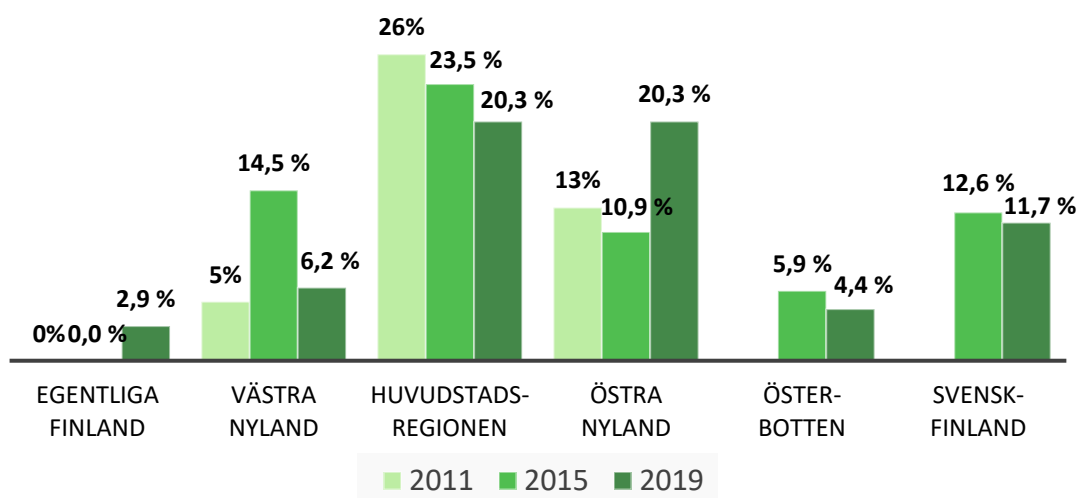

Man kan konstatera att antalet tjänstlediga för föregående kartläggning från 2015 var 78 barnträdgårdslärare och 105 barnskötare (den gången uppgav 6 av 30 kommuner inget svar på frågan). Det är med andra ord vanligt att antalet tjänstlediga inom den kommunala småbarnspedagogiken i Svenskfinland är omkring 200 personer.

6. Personalsituationens utveckling från 2011 till 2019

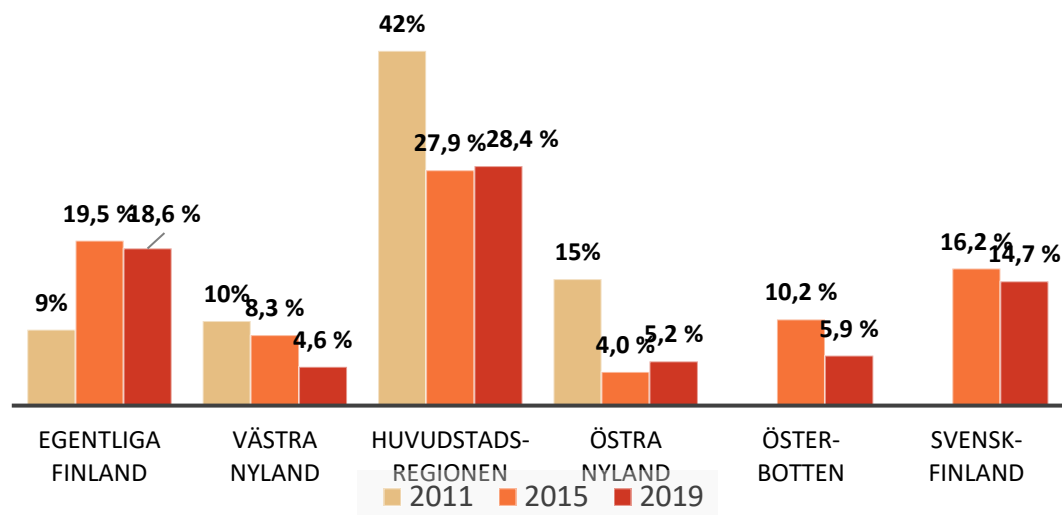
Sydkustens kartläggningar från 2011, 2015 och 2019 har varit nära varandra sett till utformning, uppbyggnad och frågornas art. I 2011 års kartläggning medverkade inte Österbottens kommuner, vilket de gjorde både 2015 och 2019. Nedanstående diagram jämför andelen obehöriga barntädgårdslärare år 2011, 2015 och 2019. Ser man på hela Svenskfinland är tillgången på behörig personal något bättre 2019 än 2015. I västra Nyland, huvudstadsregionen och Österbotten har man lyckats minska på andelen obehöriga. I Egentliga Finland och i östra Nyland har trenden varit negativ.

Figur 6.
Obehöriga barntädgårdslärare 2011, 2015 och 2019 (%)

De obehöriga barnskötarnas andel i Svenskfinland har också minskat något sedan 2015. Mellan 2011 och 2015 skedde större hopp i Egentliga Finland, huvudstadsregionen och östra Nyland, medan det i regel skett endast små förändringar mellan 2015 och 2019. På grund av den stora bristen av barnskötare har några av städerna i huvudstadsregionen under årens lopp själva köpt barnledarutbildningar för sin egen personal i syfte att höja behörigheten.

Figur 7.
Obehöriga barnskötare 2011, 2015 och 2019 (%)

6.1. Personalsituationens utveckling regionalt

I det följande ges en kort överblick över skillnaderna mellan regionerna samt hur personalsituationen utvecklats inom de olika regionerna. Flera regioner har länge haft personalbrist antingen beträffande barnträdgårdslärare eller barnskötare och vissa fall i fråga om båda grupper. Utmaningen att hitta behörig personal i tillräcklig grad förefaller vara svår att möta, samma regioner och kommuner har under längre tid (i vissa fall 20 år) snarast haft beständiga svårigheter att lösa personalbristen. Det förefaller som om det varit svårt att antingen reagera på ett adekvat sätt eller så har åtgärderna inte varit tillräckliga.

Egentliga Finland

I Egentliga Finland (de kommuner som medverkat i Sydkustens kartläggningar är Kimitoön, Pargas och Åbo) har tillgången på behörig personal länge varit förhållandevis god. Åren 2011 och 2015 var alla barnträdgårdslärare behöriga, 2019 var endast 2 av 68 barnträdgårdslärare obehöriga. Att hitta behöriga barnskötare tycks på senare år vara svårare än tidigare. 2011 var 9 % av barnskötarna i Egentliga Finland obehöriga, 2015 var 19,5 % och 2019 18,6 % obehöriga. I antal räknat var 16 av 86 barnskötare i regionen obehöriga 2019.

Västra Nyland

I västra Nyland (Hangö, Raseborg, Ingå och Sjundeå) har andelen obehöriga barnträdgårdslärare varierat mellan 5 och 15 % under åren 2011, 2015 och 2019. 2011 var andelen obehöriga barnträdgårdslärare 5 %, 2015 var den 14,5 % och 2019 6,2 %. Av 97 barnträdgårdslärare i regionen var 6 obehöriga vid tillpunkten för kartläggningen 2019.

Då det gäller barnskötare har regionen stadigt, sedan 2011, lyckats höja på andelen behöriga. Andelen obehöriga barnskötare var i västra Nyland år 2011 10%, år 2015 8,3 % och år 2019 4,6 %. År 2019 var 6 barnskötare obehöriga på 131 tjänster.

Huvudstadsregionen

I huvudstadsregionen (Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt och Vanda) har det länge varit svårt att hitta behörig personal i tillräcklig omfattning. Under den tid som Sydkusten kartlagt personalens behörighet inom småbarnspedagogiken har det här upprepade gånger konstaterats. Sydkustens kartläggningar från 2005 till 2009 visade att andelen obehöriga barnträdgårdslärare låg på mellan 20 och 40 % (i en av kommunerna t.o.m. 50 %). 2011 var andelen obehöriga barnträdgårdslärare 26 % i regionen, 2015 var den 23,5 %. År 2019 var 20,3 % av barnträdgårdslärarna obehöriga i huvudstadsregionen. Sett till antalet var 67 av 330 barnträdgårdslärare obehöriga.

Också beträffande barnskötare har läget varit svårt i regionen. År 2009 var 39 % av barnskötarna obehöriga, 2011 var de obehöriga 42 %, 2015 var de 27,9 % och i föreliggande kartläggning var 28,4 % av barnskötarna obehöriga i huvudstadsregionen. Av 458 barnskötare i regionen var 130 obehöriga 2019.

Östra Nyland

I östra Nyland (Borgå, Lappträsk, Lovisa och Sibbo) var andelen obehöriga barnträdgårdslärare 13 % år 2011, 10,9 % år 2015 och i kartläggningen från 2019 var den 20,3 %. Till antalet var 27 av 133 barnträdgårdslärare obehöriga i regionen. Andelen obehöriga har fördubblats sedan 2015 då 13 av 119 barnträdgårdslärare var obehöriga i östra Nyland.

Östra Nyland har ett gott läge beträffande behörigheten för barnskötare. År 2011 var 15 % av barnskötarna obehöriga, medan andelen år 2015 var 4,0 % och år 2019 5,2 % i regionen. 8 av 153 barnskötare i östra Nyland var obehöriga vid tidpunkten för kartläggningen.

Österbotten

Kommunerna i Österbotten medverkade i Sydkustens kartläggning första gången 2015. Då var andelen obehöriga barnträdgårdslärare 5,9 %. I föreliggande kartläggning var 4,4 % av barnträdgårdslärarna obehöriga. I antal räknat var 14 av 388 barnträdgårdslärare obehöriga i regionen.

År 2015 var 10,2 % av barnskötarna obehöriga i Österbotten. År 2019 har läget utvecklats till det bättre då regionen hade 5,9 % obehöriga barnskötare. 28 av 473 barnskötare var obehöriga i Österbotten.

Tabell 1. Barnträdgårdslärare och barnskötare 2019 – antal tjänster samt obehöriga i kommunerna.

Region	Kommun	Barnträdgårdslärare			Barnskötare		
		Tjänster antal	Obehöriga antal	Obehöriga %	Tjänster antal	Obehöriga antal	Obehöriga %
Egentliga Finland	Kimitoön	18	1	5,6 %	19	5	26,3 %
Egentliga Finland	Pargas	20	0	0,0 %	17	0	0,0 %
Egentliga Finland	Åbo	30	1	3,3 %	50	11	22,0 %
Nyland	Borgå	66	11	16,7 %	51	0	0,0 %
Nyland	Esbo	108	31	28,7 %	175	53	30,3 %
Nyland	Grankulla	15	0	0,0 %	15	0	0,0 %
Nyland	Hangö	14	1	7,1 %	17	1	5,9 %
Nyland	Helsingfors	146	22	15,1 %	197	66	33,5 %
Nyland	Ingå	10	1	10,0 %	17	5	29,4 %
Nyland	Kyrksläotts	36	7	19,4 %	40	7	17,5 %
Nyland	Lapträsk	3	1	33,3 %	4	1	25,0 %
Nyland	Lovisa	37	8	21,6 %	64	1	1,6 %
Nyland	Raseborg	66	4	6,1 %	88	0	0,0 %
Nyland	Sibbo	27	7	25,9 %	34	6	17,6 %
Nyland	Sjundeå	7	0	0,0 %	9	0	0,0 %
Nyland	Vanda	25	7	28,0 %	31	4	12,9 %
Österbotten	Jakobstad	41	0	0,0 %	33	0	0,0 %
Österbotten	Karleby	14	0	0,0 %	12	0	0,0 %
Österbotten	Kaskö	4	0	0,0 %	4	0	0,0 %
Österbotten	Korsholm	75	0	0,0 %	115	0	0,0 %
Österbotten	Korsnä	10	0	0,0 %	9	0	0,0 %
Österbotten	Kristinestad	17	2	11,8 %	18	0	0,0 %
Österbotten	Kronoby	24	2	8,3 %	28	3	10,7 %
Österbotten	Larsmo	19	0	0,0 %	25	2	8,0 %
Österbotten	Malax	20	0	0,0 %	24	1	4,2 %
Österbotten	Nykarleby	24	0	0,0 %	22	0	0,0 %
Österbotten	Närpes	20	1	5,0 %	55	8	14,5 %
Österbotten	Pedersöre	34	1	2,9 %	36	2	5,6 %
Österbotten	Vasa	68	7	10,3 %	55	6	10,9 %
Österbotten	Vörå	18	4	22,2 %	37	6	16,2 %
Svenskfinland		1016	119	11,7 %	1301	188	14,5 %

7. Speciallärare i småbarnspedagogik

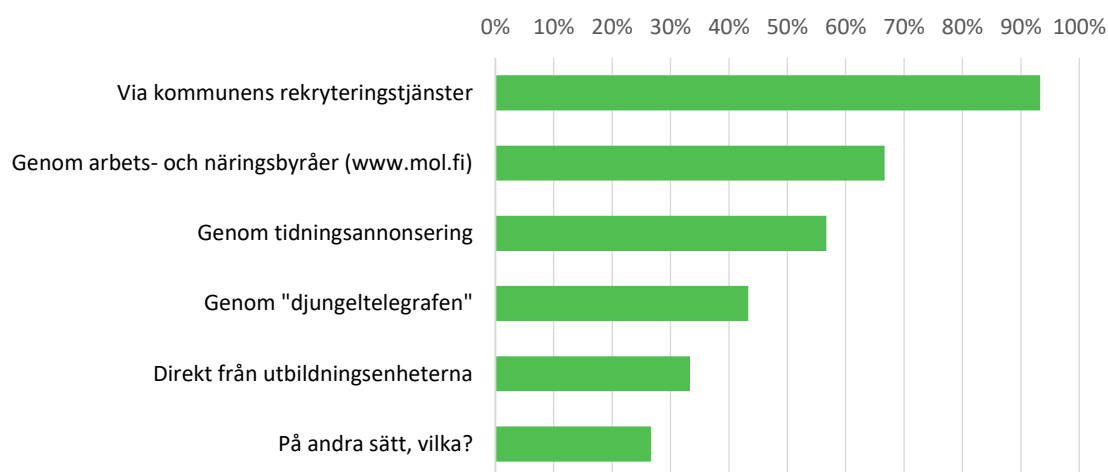
Yrkesbeteckningen specialbarntädgårdslärare förnyades också i och med den nya lagen om småbarnspedagogik i september 2018. Den nya beteckningen är speciallärare inom småbarnspedagogik. Behörighetsvillkoren för uppgiften som speciallärare i småbarnspedagogik är antingen behörighet som lärare i småbarnspedagogik och utöver det studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter som speciallärare, eller pedagogie magistersexamen med specialpedagogik som huvudämne.

Totalt fanns i Svenskfinland (kommunala daghem) 60 tjänster för speciallärare i småbarnspedagogik, 4 av tjänsterna sköttes av obehöriga vilket motsvarar 6,7 %. Tjänsterna för speciallärare i småbarnspedagogik har redan under en tid varit få till antalet. Det här beror dels på att det finns en brist på speciallärare och att kommunerna därför ogärna skapar tjänster som de vet att de inte kan få behörig personal till. Bland de insamlade svaren finns t.ex. kommentarer av typen "specialbarntädgårdslärare finns inte att få därför blir det också väldigt få tjänster eller befattningar lediga." Av de 30 kommuner som deltog i kartläggningen har 28 uppgett att de har tjänster för speciallärare inom småbarnspedagogik. Att två kommuner inte har uppgett att de har en tjänst kan betyda att deras speciallärare är anställda via den finskspråkiga småbarnspedagogiken i kommunen.

8. Rekrytering

I rekryteringen av ny personal använder kommunerna i första hand sina egna rekryteringstjänster (här ingår t.ex. kuntarekry.fi). Drygt 2/3 använder arbets- och näringsbyråer. Också tidningsannonsering hör till de mera använda rekryteringsmetoderna. Drygt 40 % använder sig av "djungeltelegrafan" medan 1/3 är i direkt kontakt med utbildningsenheterna. Som andra rekryteringsätt har bl.a. sociala medier, kommunernas hemsidor, läroavtalsutbildning samt rekryteringsmässor nämnts.

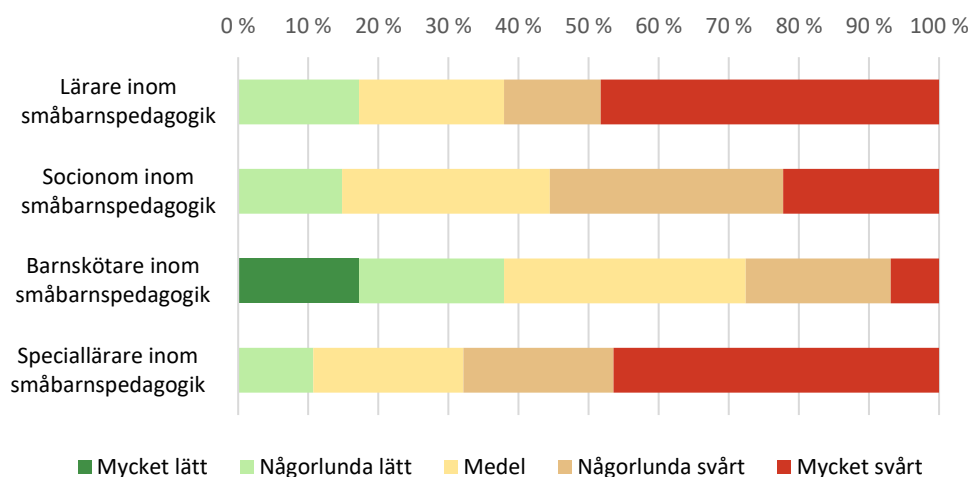
Figur 8. Hur rekryterar ni personal till de svenska enheterna i er kommun?

Det upplevs olika svårt att rekrytera behörig personal i kommunerna. Den tjänsteman som ansvarar för småbarnspedagogiken i kommunen fick svara på hur lätt eller svårt de upplever att rekrytera ny personal. För den här frågan är det därmed ett svar per kommun och diagrammet nedan representerar inte Svenskfinland enligt antal daghem eller antal tjänster för personal inom småbarnspedagogik.

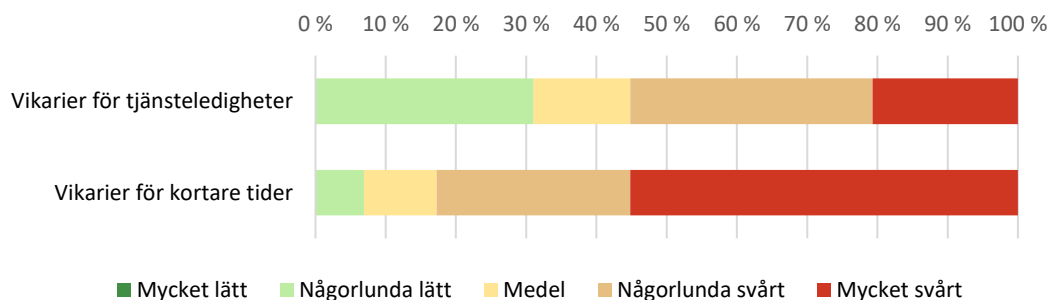
Omkring hälften av kommunerna anser att det är mycket svårt att hitta lärare inom småbarnspedagogik, situationen har inte nämnvärt ändrats sedan föregående kartläggning 2015. Det upplevs något lättare att hitta socionomer, medan barnskötarna kan vara lätta eller svåra att hitta beroende på ort. Det är fortfarande svårt att hitta speciallärare i småbarnspedagogik.

Figur 9. Hur svårt är det att rekrytera behörig personal? Svenskfinland

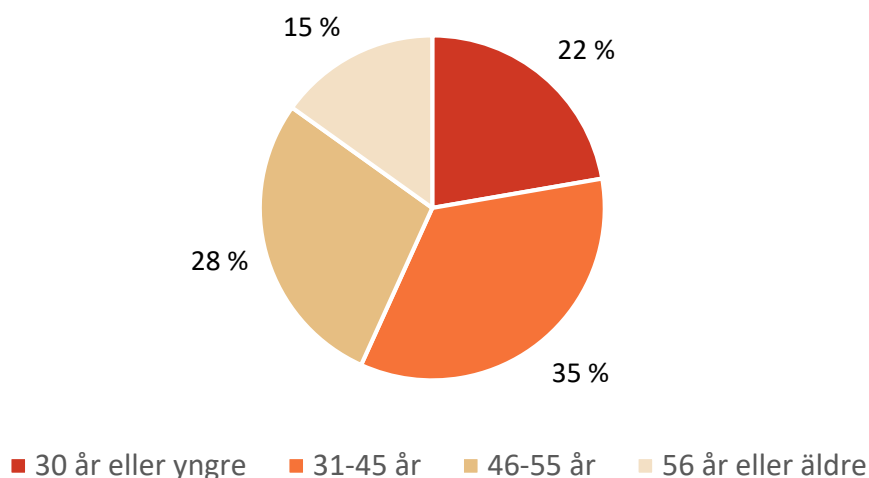
Att få tag på vikarier är förhållandevis svårt i så gott som hela Svenskfinland. Det här gäller särskilt vikarier för kortare tider, över 80 % av kommunerna upplever det som någorlunda eller mycket svårt att få tag på sådana vikarier. Svårigheten att få tag på vikarier kommenterades bl.a. så här: ”Stora problem att hitta korttidsvikarier. Även begynnande problem att hitta barnträdgårdslärare för längre vikariat.”

Figur 10. Hur svårt är det att få tag på vikarier? Svenskfinland

9. Personalens åldersstruktur

Figur 11.
Personalens åldersstruktur. Svenskfinland (%)

I enkäten som riktade sig till daghemsföreståndarna frågade vi om personalens ålder. Den åldersindelning som användes var 30 år eller yngre, 31-45 år, 46-55 år och 56 år eller äldre. Av de svar som kom in (med svarsprocenten 64 %, i svaren ingår både kommunala och privata daghem) var 22 % i åldern 30 eller yngre, 35 % i åldersgruppen 31-45 år, 28 % i åldersgruppen 46-55 år och 15 % i åldern 56 eller äldre. Det verkar som om personalens åldersstruktur är förhållandevis jämnt fördelad och att det finns tillräckligt tillgång på yngre personal som kan ta över ansvarsuppgifter efter de som står i tur att gå i pension.

10. Barnens språkbakgrund i svenskspråkiga daghem 2019

I Finland deltog 247 968 barn i småbarnspedagogisk verksamhet år 2017. Det här var 71 % av 1-6 åringarna i landet. Av dessa barn deltog 84 % i småbarnspedagogik ordnad av kommunerna. (Kuoppala & Säkkinen, 2018)

Språkförhållandena i Svenskfinland varierar stort. Det finns kommuner där svenskan är majoritetsspråk och där den har en stark ställning. Det finns kommuner där andelen svenskspråkiga är mycket liten och där svenskan är ett klart minoritetsspråk. I några kommuner finns det också andra språk som har en större andel användare än de svenskspråkiga.

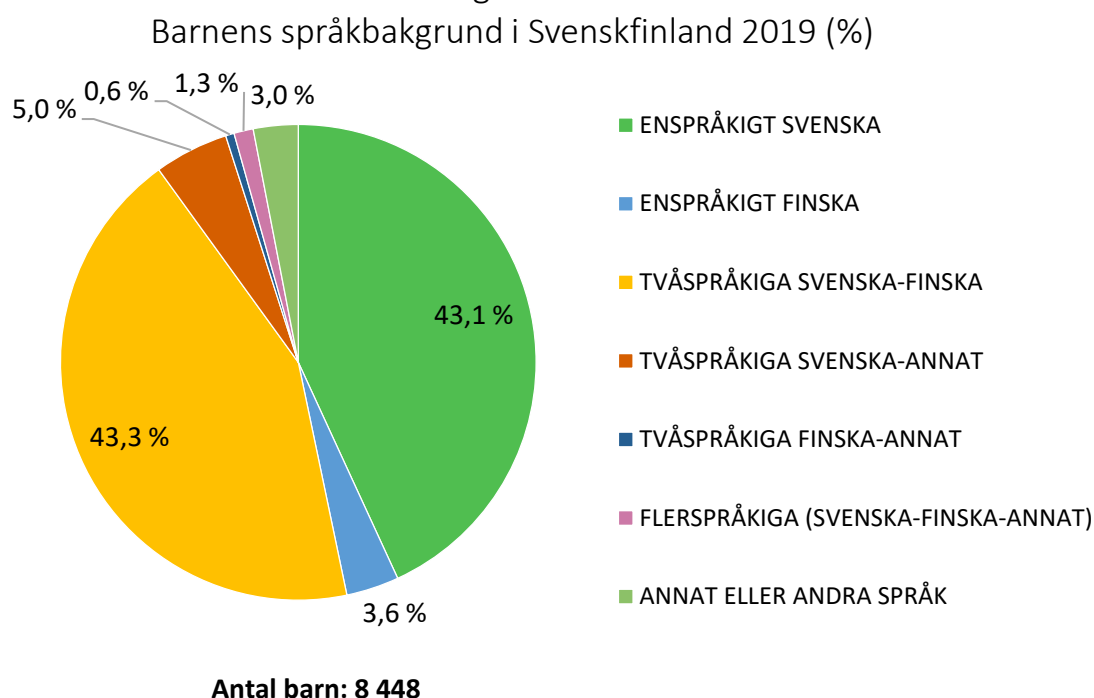
I enkäten som riktades till daghemsföreståndarna ombads föreståndarna uppskatta hur barnen fördelar sig enligt hemspråk. 229 verksamhetsställen (daghem och gruppfamiljedaghem) eller omkring 64 % av daghemmen i Svenskfinland svarade på enkäten. Det här innebär att det material som här presenteras inte kan fungera som underlag för definitiva eller exakta slutsatser. Däremot är svaren intressanta och kan med fog användas för att se vissa tendenser som också förefaller vara i samklang med föregående kartläggningar. Av de daghem som svarat har alla inte kunnat eller velat ge uppgifter om barnens språkbakgrund. På daghemmen som svarat på frågorna om barnens språkbakgrund fanns omkring 8 500 barn.

Resultatet av kartläggningen visar att omkring 43 % av barnen kommer från enspråkigt svenska hem, 3,6 % från enspråkigt finska hem, 43 % kommer från tvåspråkiga hem (med svenska och finska som hemspråk), omkring 5 % från tvåspråkiga hem med hemspråken svenska och ett annat språk än finska,

0,6 % från hem med språken finska-annat, 1,3 % från hem med språken svenska-finska-annat, samt 3 % från hem med annat eller andra språk där varken svenska eller finska ingår (se figur 11).

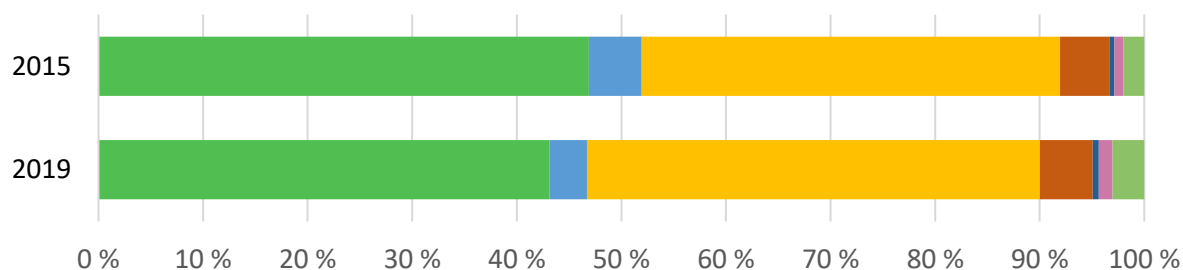
De trender som setts 2015, men också under en längre period än så, förefaller att fortgå. Trots att själva språkförhållandena varierar regionalt, verkar dessa trender också i stor utsträckning förverkligas regionalt. I huvudsak handlar det här om tre iakttagelser för dem svenska småbarnspedagogiken i Finland: 1. Andelen enspråkigt svenska barn minskar, 2. Andelen tvåspråkiga barn med svenska och finska som hemspråk ökar, och 3. Andelen barn med andra språk eller språkkombinationer (tvåspråkiga-svenska-annat och andra språk än svenska och finska) ökar i liten grad. Ytterligare en iakttagelse kan göras som gäller andelen enspråkigt finska barn i den svenska småbarnspedagogiska verksamheten, den här gruppen verkar minska i liten grad.

Figur 11.

Figur 12.

Barnens språkbakgrund - jämförelse 2015 och 2019.
Svenskfinland.

I figur 12 ovan jämförs resultaten från 2015 och 2019. Antalet svar, och antalet barn som kartlades 2019 var färre än år 2015, då det totala antalet barn var 11 400. Den regionala fördelningen av svaren liknar långt den fördelning som fanns 2015, dock hade östra Nyland en färre andel svar 2019 (se tabell):

Tabell 2. Barnens språkbakgrund, regional fördelning av andel barn i svaren 2015 och 2019

REGION	2015 (%)	2015 (antal)	2019 (%)	2019 (antal)
Egentliga Finland	8,7 %	988	10,2 %	861
Västra Nyland	9,8 %	1 115	8,8 %	743
Huvudstadsregionen	34,2 %	3 904	37,0 %	3 129
Östra Nyland	12,6%	1 432	6,8 %	573
Österbotten	34,8 %	3 962	37,2 %	3 142
Svenskfinland	100 %	11 401	100 %	8 448

10.1. Regionala resultat

Variationen mellan regionerna är stor då det gäller barnens språkbakgrund. Också variationen mellan de olika daghemmen i Svenskfinland är stor, vilket betyder att det inom regionerna kan finnas stora variationer.

Egentliga Finland

I Egentliga Finland kommer 40 % av barnen från svenskspråkiga hem och 48 % av barnen från tvåspråkiga hem (svenska-finska). Andelen barn från finskspråkiga hem är knappt 4 %. På de daghem som svarade på enkäten var 4,3 % av barnen från tvåspråkiga hem med svenska och annat språk än finska, 1 % från tvåspråkiga hem med finska och annat språk, 1,3 % från flerspråkiga hem och 1,2 % från hem med annat eller andra språk än svenska och finska.

Då man jämför med resultaten från kartläggningen 2015 har situationen förändrats något i Egentliga Finland. Andelen barn från svenskspråkiga hem har gått ner från dryga 50 %, medan andelen barn från tvåspråkiga hem (svenska och finska) har ökat från 40 %. Andelen barn från finskspråkiga hem var 2015 6 %. Andelen barn från tvåspråkiga, flerspråkiga och hem med andra språk har ökat. År 2015 var 1,6% av barnen från tvåspråkiga hem (svenska-annat), 0,6 % från tvåspråkiga hem (finska-annat), 0,4 % från flerspråkiga hem och 0,6 % från hem med annat eller andra språk än svenska och finska.

Egentliga Finland uppvisar samma trend som Svenskfinland sammantaget sett gör: andelen tvåspråkiga (svenska-finska) barn ökar, andelen svenskspråkiga barn minskar och andelen barn från hem med andra språk än svenska och finska ökar.

Västra Nyland

I västra Nyland var omkring 70 % av barnen från svenskspråkiga hem, 18 % från tvåspråkiga hem (svenska-finska), 3,8 % från finskspråkiga hem och andelen barn från tvåspråkiga hem (svenska-annat) var 3,2 %. Bland daghemmen som svarade på enkäten fanns inte barn från tvåspråkiga hem (finska-annat), medan 4,2 % av barnen var från flerspråkiga hem och 0,5 % från hem med andra språk.

Jämfört med resultaten från 2015 är ser det ut som att det skett en relativt stor förskjutning från tvåspråkiga till enspråkigt svenska barn. Andelen svenskspråkiga var år 2015 63 %. Andelen tvåspråkiga (svenska-finska) var 2015 27 %. En orsak till resultatet är att vi fått in få svar från Sjundeå som haft en betydlig andel av regionens tvåspråkiga (svenska-finska) barn. Om andelen tvåspråkiga i Sjundeå är på samma nivå som den var år 2015, innebär det att det gällande barnens språkbakgrund 2019 i västra Nyland endast skett mycket små förändringar.

Huvudstadsregionen

I huvudstadsregionen kommer majoriteten av barnen från tvåspråkiga hem (68 %). Knappt 19 % kommer från svenskspråkiga hem och 4 % från finskspråkiga hem. Andelen barn från tvåspråkiga hem med svenska och annat språk var 6,5 %. Knappt 1 % kom från tvåspråkiga hem (finska-annat), 1,4 % från flerspråkiga hem och knappt 1 % från hem med andra språk än svenska och finska.

Jämfört med resultaten från 2015 har andelen tvåspråkiga svenska-finska ökat och andelen svenskspråkiga minskat. De övriga kategorierna är ganska nära vad de var 2015.

Östra Nyland

Både antalet svar och svarsprocenten var betydligt lägre 2019 än 2015 för regionen östra Nyland. Resultaten bör betraktas med viss försiktighet. Uppgifterna för 2019 baserar sig på 573 barn (från de daghem som svarat på enkäten), då motsvarande siffra 2015 var 1 432. Andelen barn från svenskspråkiga hem var omkring 40 %, andelen barn från tvåspråkiga hem 48 % och andelen barn från finskspråkiga hem 5,6 %. Andelen barn från tvåspråkiga hem med svenska och annat språk än finska var 5,6 %, andelarna för de resterande kategorierna var 0,2 – 0,3 %.

Jämfört med 2015 verkar inte stora förändringar ha skett, andelen tvåspråkiga barn (svenska-finska) har ökat något, medan andelen svenskspråkiga har minskat. Samtidigt har andelen tvåspråkiga (svenska-annat) ökat något.

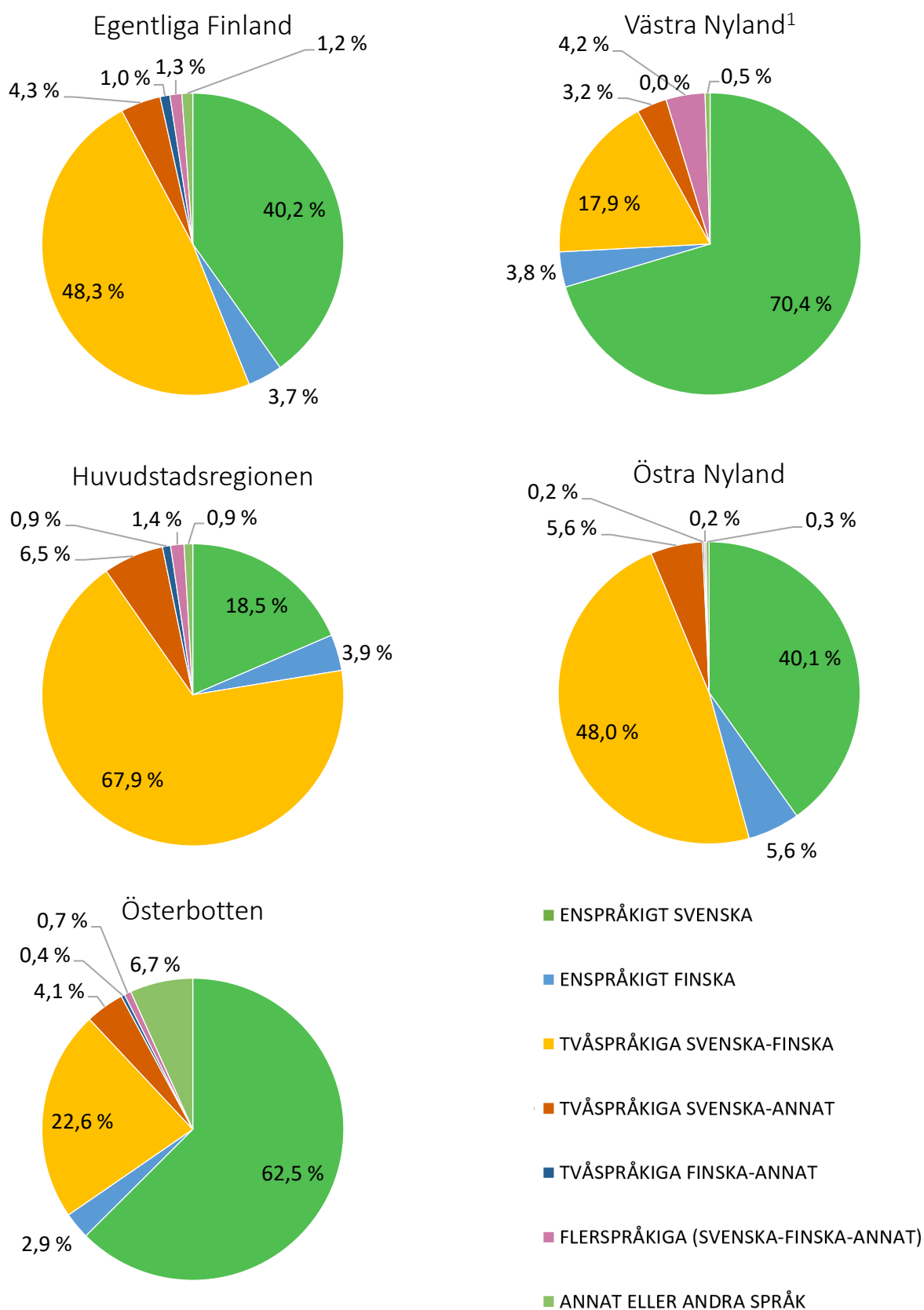
Österbotten

I Österbotten var knappt 62,5 % av barnen från svenskspråkiga hem, 22,6 % från tvåspråkiga hem (svenska-finska), knappt 3 % från finskspråkiga hem och andelen barn från tvåspråkiga hem (svenska-annat) var 4,1 %. Andelen barn från tvåspråkiga hem (finska-annat) var 0,4 %, medan 0,7 % av barnen var från flerspråkiga hem och 6,7 % från hem med annat eller andra språk.

Jämfört med resultaten från 2015 är också här det skett mycket små förändringar i regionen. Andelen svenskspråkiga är i stort sett på samma nivå (63,3 % år 2015) medan andelen tvåspråkiga (svenska-finska) har ökat i liten grad (2015 var den 21,0 %). Andelen finskspråkiga har minskat i liten grad medan andelen med andra hemspråk än svenska eller finska har ökat (4,5 % år 2015). För övriga kategorier är situationen ganska lika.

Figur 13. Barnens språkbakgrund i de olika regionerna (%)

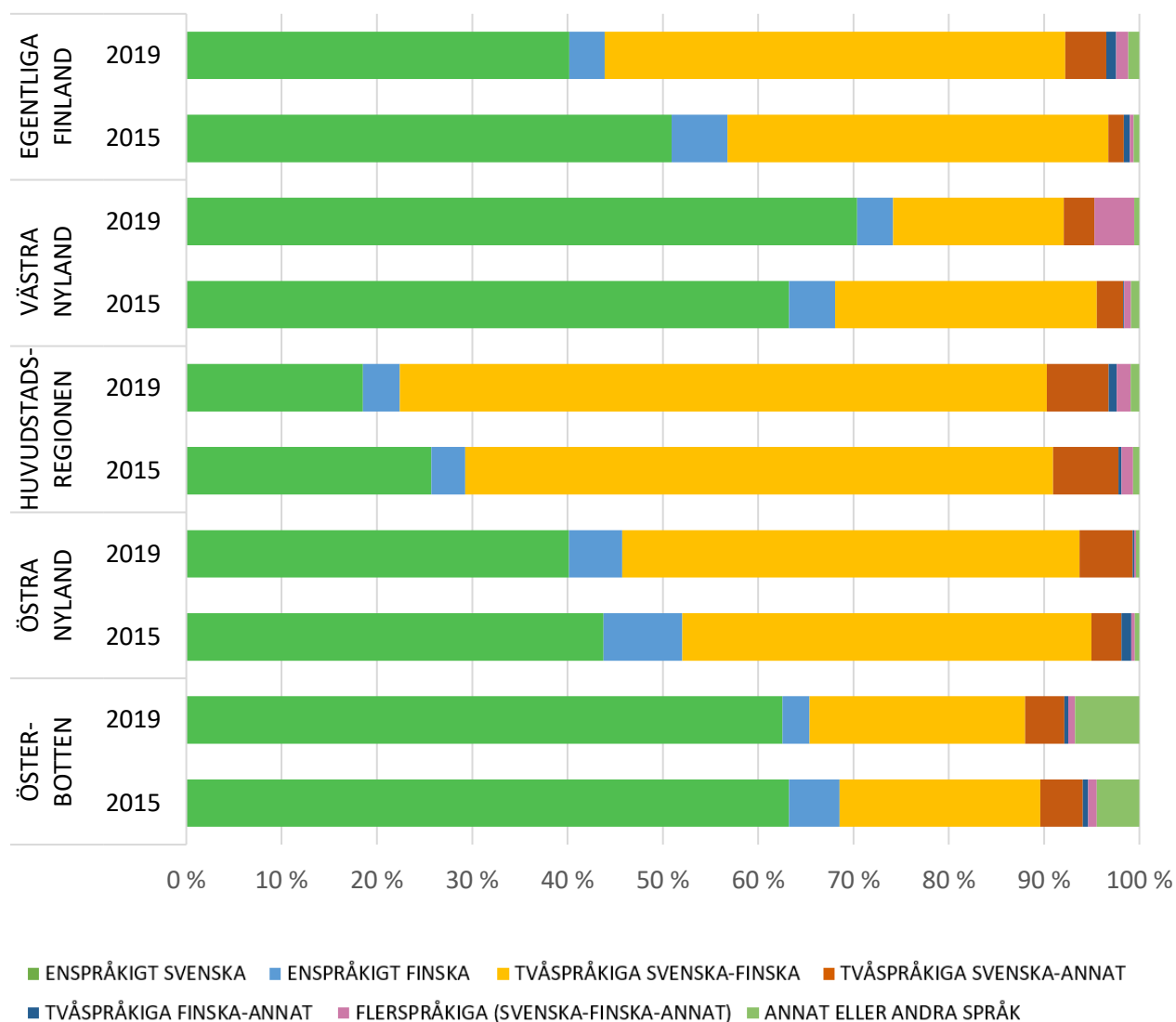

¹ För västra Nyland är andelen enspråkigt svenska antagligen mindre och andelen tvåspråkiga (svenska-finska) större, än vad som framgår av diagrammet. En orsak till detta är att vi fått få svar från en av kommunerna i västra Nyland i kartläggningen 2019.

10.2. Trender regionalt

De trender som kan iakttas på nationell nivå kan också ses i alla regioner förutom i västra Nyland där denna utveckling inte syns lika starkt. Andelen enspråkigt svenska barn har minskat i alla regioner förutom västra Nyland. Andelen tvåspråkiga barn med svenska och finska som hemspråk har ökat i alla regioner, återigen undantagen västra Nyland. Andelen enspråkigt finska barn har i regel minskat något. Andelen barn med andra språk eller språkkombinationer (tvåspråkiga-svenska-annat och andra språk än svenska och finska) har ökat i liten grad i samtliga regioner.

Figur 14.
Barnens språkbakgrund. Regional jämförelse 2015 och 2019.

11. Språkstrategi

Tiden på daghemmet är viktig för barnens språkutveckling. Daghemmen har ett stort ansvar för att skapa goda förutsättningar för att barnens språk utvecklas. På daghemmen i Svenskfinland finns mycket varierande språkförhållanden, det här gäller både barnens hemspråk samt ortens eller kommunens språkförhållande. På frågan om daghemmet har en språkstrategi eller en språkstödande handlingsplan svarade 68 % av daghemsföreståndarna JA och 32 % NEJ.

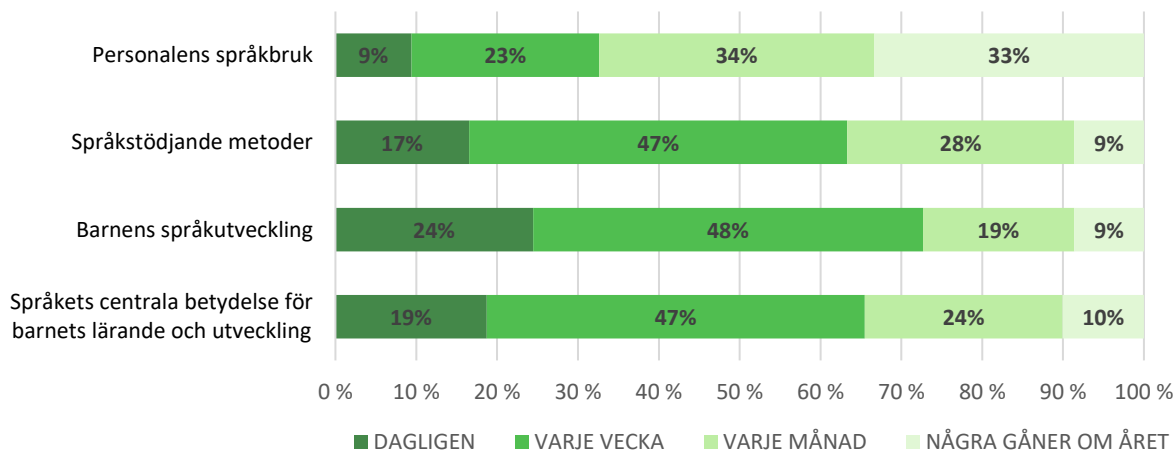
Har daghemmet en språkstrategi eller en språkstödande handlingsplan för den småbarnspedagogiska verksamheten?

Många av daghemmen använder sig av kommunens allmänna språkstrategi om en sådan finns att tillgå, eller språkstrategin *Tänk språk!* av Lillemor Gammelgård.

Daghemsföreståndarna svarade också på frågan om hur ofta man på daghemmet diskuterar personalens språkbruk, språkstödande metoder, barnens språkutveckling samt språkets centrala betydelse för barnens lärande och utveckling. Av ovanstående alternativ diskuteras barnens språkutveckling mest frekvent, 72 % diskuterar ämnet minst varje vecka. Språkstödande metoder och språkets betydelse för lärande och utveckling är närapå lika frekventa diskussionsämnen. Diskussioner om personalens eget språkbruk verkar förekomma i en något mindre grad. (Se figur)

Figur 15.
Hur ofta diskuterar ni på daghemmet om

11.1. Utmaningar med att arbeta språkmedvetet

Att barnen har olika språklig bakgrund och att nivån och språkutvecklingen går i olika takt, innebär olika typer av utmaningar i den konkreta vardagen i småbarnspedagogiken. På frågan om vilka de största utmaningarna är för att arbeta språkmedvetet svarade 60 % av respondenterna. Ur svaren framkommer i huvudsak följande utmaningar: utmaningar som gäller barnens språkutveckling, utmaningar som gäller personalen, samt utmaningar som gäller tidsbrist och tidsanvändning.

Den vanligaste, mest frekventa, utmaningen handlar om barnens språkanvändning och språkutveckling. Närmare beskrivet syns det här på olika sätt, upphoven till utmaningarna kan te sig något olika. Ett uttryck för denna typ av utmaning är att barnen har en starkare finska som tar över svenskan, ofta upplever personalen utmaningen i att utveckla språket hos de barn som har en svag

svenska, det här märks i kommentarer som "språkstimulerande verksamhet i vardagen räcker inte till" och "...vilket betyder att vi verkligen får jobba för att uppehålla en god och kvalitativ svenska". Språkutmaningarna är flerstämmiga. En annan dimension syns i att "när det finns språkstarka barn som pratar finska, kan det styra lekspråket för flera barn i barnens egen lek", kommenterar en föreståndare. Också att andra språk än finska är det starkaste språket bland barnen leder till samma sorts kommentarer och tankar hos föreståndarna. "Vi har så många hemspråk på daghemmen, vissa barn har ingen förförståelse alls."

Att barnen är på olika nivåer språkligt sett betyder också att de behöver olika typer av stöd. Det stöd som personalen ofta först får jobba med då ett barn börjar på daghemmet gäller trygghet. Nivåskillnader kan betyda att personalen måste vara särskilt medveten om sin verksamhet och vilka val man gör. Det kan vara svårt att veta vad som är rätt och det kan vara svårt att ge tillräckligt stöd åt alla barn: "ett beslut gynnar kanske ett barn men inte ett annat barn." Det är i sig en utmaning att "vi har så många som behöver mycket stöd" och att "barnen har så olika behov av stöd". Också att stödet hemifrån varierar kan upplevas utmanande.

En annan typ av utmaning gäller personalen. Både personalens engagemang, språkliga medvetenhet och personalbrist har omnämnts som utmaningar. I vissa fall förefaller det inte vara självklart att personalen binder sig till gemensamma målsättningar kring arbetet med språket. En föreståndare talar om utmaningen då "personal inte är språkmedveten själv och inser inte sitt eget språkbruk som modell för barnen." En annan uttrycker det genom att "skillnader i personalens sensitivitet och medvetenhet är en utmaning."

Ytterligare en utmaning är tid och tidsanvändning. Dels kommer det här till uttryck genom att det är svårt att "ge tillräckligt med uppmärksamhet skilt åt varje barn varje dag." Dels handlar det om planeringstid, personalen hinner helt enkelt inte med alla strategier och med tillräcklig planering.

Personalen får hela tiden förhålla sig till vilka metoder som på bästa sätt stöder barn med olika förutsättningar. Hur arbetar man målmedvetet så att barnet blir förstått och så att barnet förstår? Småbarnspedagogiken är betydelsefull för barnens språkutveckling. Barn behöver mångsidig stimulans för att utveckla ett rikt och levande språk och det här ställer vissa krav på pedagogiken. Det finns också ett klart behov för fortbildning som inriktar sig på språkstöd och språkstrategier.

Man kan ur svaren utläsa en viss frustration hos föreståndarna om att arbetet med barnens språkutveckling är ett ständigt pågående jobb. Ett bra verktyg för personalen att jobba med språkmedvetenhet är t.ex. Utbildningsstyrelsens *Modell för språkstödjande handlingsplan*, vars syfte är att hjälpa med att skapa strukturer för att långsiktigt och systematiskt stödja barnens språkutveckling. Också Lillemor Gammelgårds *Tänk språk!* där det konstateras att personalen har en viktig uppgift som språklig modell, är ett nyttigt verktyg. Den här vikten accentueras då barnets hemspråk är ett annat än daghemmets språk. "Personalen, den språkliga miljön och samarbetet med föräldrarna sätter sina spår i barnens språkliga utveckling." Personalen är i nyckelställning eftersom den kan påverka både mängden av och kvaliteten på den språkliga stimulans barnen får. (Gammelgård, 2015) Sydkustens tidigare kartläggningar (2011, 2015) har också visat att ju närmare skolstarten desto starkare är barnens svenska sett ur barnens lekspråk.

12. En attraktiv småbarnspedagogik?

Småbarnspedagogiken har under den senaste tiden fått mycket synlighet i den offentliga debatten. Daghemsföreståndarna fick i kartläggningen svara på hur det ser ut att man kunde göra småbarnspedagogiken mera attraktiv för unga att jobba med. Bland de kommentarer som föreståndarna gett märks framförallt kommentarer om lönen, om gruppstorleken, och om personalens

ansvar som med åren har vuxit. Också kommentarer bl.a. om att synliggöra och lyfta fram det som upplevs positivt med småbarnspedagogiken (om att visa upp vardagen), om positiv marknadsföring, om tydligare arbetsbeskrivningar för socionomer och barnskötare, om möjligheten till fortbildning för alla, om ändamålsenliga utrymmen och om planering har lyfts fram. Nedan finns ett urval av de kommentarer som getts.

Har du förslag på hur man kan arbeta för att göra småbarnspedagogiken mera attraktiv för unga att jobba med?

"Det är en ekonomisk och statusfråga, åtminstone borde man höja lönenivån i branschen, för att motsvara det ansvar, de krav och de utmaningar man har i arbetet inom småbarnspedagogiken."

"Höja lönen och samhällets uppskattning på arbetet. Gå ut med positiva berättelser från småbarnspedagogikens vardag."

"Det ställs hela tiden mera krav på småbarnspedagogiken, men lönen och uppskattningen av vår jobb är inte på sin nivå"

"Högre löner och mera diskussion kring småbarnspedagogikens betydelse för barnet. Försöka att på olika sätt höja statusen på jobbet."

"Mindre barngrupper, mera tid för det enskilda barnet, högre lön."

"Gruppen får inte vara för stora. Det har direkt betydelse för arbetssituationen. Stora grupper – liten möjlighet till pauser du har rätt till, stressen växer, arbetsbördan blir för stor."

"Mer personal o färre barn i barngrupperna! Barn är inte en siffra utan en individ o alla är olika! Man borde inte stirra sig blind på att det SKA rymmas in 24 barn i alla grupper, ibland (oftast!) finns det barn i gruppen som behöver/kräver mer!"

"Småbarnspedagogiken borde marknadsföras på ett mycket positivare sätt, påpeka möjligheterna med arbetet. Nu ges det i media enbart en negativ bild av arbetet, vilket påverkar intresset för att komma och jobba."

"Genom att delge mycket av det intressanta och spännande pedagogiska arbete som pågår på daghemmen "

"Småbarnspedagogiken bör bli mer öppen med att visa vardagen. Vardagen kan vara tung, men är också givande. Lönerna är låga så där borde det göras något på politisk nivå. Möjlighet att göra längre praktiker i samband med studierna för att få en klar förankring i vad arbete på daghem är."

"En tydlig arbetsbeskrivning för socionomer och barnskötare. Lärarnas status har man försökt höja men många socionomer och barnskötare verkar uppleva att detta gjorts på deras bekostnad. Det bör även satsas mer resurser på småbarnspedagogiken så att barngrupperna blir mindre vilket skulle resultera i trevligare arbetsmiljöer. De stora barngrupperna är avskräckande och all negativ publicitet som stora barngrupper och småbarnspedagogiken över lag fått i medierna har fått många unga att fundera på andra yrkesval. Lönerna måste vara på en nivå att man klarar sig på dem."

”Stora förändringar måste ske på beslutsfattarhåll bland politikerna. Gruppstorlekarna ses över och lönenivån.”

”Status inom branschen måste höjas på politisk och samhällelig nivå. Lönerna måste upp och erkännandet för att arbetet med att lägga grunden i lärandet och socialt sammanhang ligger till stor del på småbarnspedagogiken.”

”Möjlighet för alla att få fortbildning inom området.”

”Höjning av lönerna, förnyelse av rekrytering (mer informativa och tilltalande annonstexter, bättre rekryteringsmetoder), öppnare arbetsklimat så att nya medarbetares idéer tas emot. Småbarnspedagogikens status har redan höjts, men det finns mycket att göra.”

”Prioritera närvaro och minska byråkrati i arbetet. Satsa på sociala kunskaper och ej prestige. Högre lön.”

*”Det är samma personalresurser fortsättningsvis sedan 1973 men kraven har mångdubblats. ”
”Ändamålsenliga utrymmen planering och tid för planering. Verktyg tex. datorer. ”*

13. Sammanfattning och slutsatser

Av barnträdgårdslärare i kommunal tjänst i Svenskfinland 2019, var 88,3 % behöriga för sin uppgift. Av barnskötarna i kommunal tjänst var 85,3 % behöriga. Skillnaderna mellan regionerna är stor. I huvudstadsregionen finns fortfarande en omfattande personalbrist och situationen är dessvärre inte ny utan har pågått i mer än 15 år. Medvetenheten om problemen är hög bland branschfolk, men det är lite som de själva kan göra för att upphjälpa läget. Bland administratörer inom småbarnspedagogiken märks det svåra i situationen genom efterlysning av tydliga strategier:

”Det hjälper inte att vi konstaterar att det är svårt att rekrytera svensk personal vilket resultatet av den här enkäten kommer att utvisa. Vi behöver ett konkret handlingsprogram hur ökar vi de ungas intresse för att studera inom den här branschen, hur öka branschens attraktionskraft på annat sätt än med pengar (högre lön).”

Ett övergripande mål med den nya lagen om småbarnspedagogik har varit att höja kvaliteten på småbarnspedagogiken. Forskning om småbarnspedagogik har visat att den stärker den utbildningsmässiga jämlikheten, förebygger marginalisering och stöder utveckling av studiefärdigheter senare i livet. Men småbarnspedagogikens betydelse för barns lärande och utveckling är kopplat till småbarnspedagogikens kvalitet. Det finns med andra ord ingen automatik i förverkligandet av en kvalitativ småbarnspedagogik. En grundpelare i småbarnspedagogikens likvärdighet är att alla barn ska erbjudas en småbarnspedagogik av hög kvalitet. Det är de pedagogiska relationerna mellan småbarnspedagogikens personal och barn som har störst betydelse för barns lärande och socioemotionella utveckling. ”De pedagogiska relationerna kan därför sägas utgöra kvalitetsens brännpunkt” eftersom det är i mötet mellan personal och barn som kvaliteten avgörs. (Vetenskapsrådet 2015, 47)

Personalens utbildningsnivå är således en viktig kvalitetsaspekt. En grundläggande förklaring till betydelsen av utbildningsnivå är att den höjer personalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. Då man beskriver en region genom att säga att den har 30 % obehöriga inom personalen synliggörs

inte de enskilda daghemmens verklighet, som kan vara ännu mer prekär. För vissa daghem är siffran betydligt lägre än så, för andra är den betydligt högre. För daghem i den andra gruppen är situationen ytterst alarmerande. Man skapar inte en jämlik småbarnspedagogik med daghem som har 20-30 % obehöriga i personalen, eller ännu fler. På så sätt skapar man inte heller en småbarnspedagogik som utgår från tanken att varje förälder bör kunna lita på dess höga klass.

Det är också viktigt att det finns utbildningsställen på olika håll i Svenskfinland. Erfarenheten har visat att de utexaminerade ofta bosätter sig nära studieorten. Det är viktigt att utbildningsplatserna är tillräckligt många och att det finns ett tillräckligt antal sökande till de olika utbildningarna. Man bör därför också tänka på vad det är som gör småbarnspedagogiken till ett attraktivt studie- och yrkesval.

Personalens åldersstruktur verkar utspridd på en bred bas, också de yngre åldersgrupperna är välrepresenterade. Det här är en stark indikator på att småbarnspedagogiken är intressant som arbetsplats för yngre generationer. Men det är av avgörande betydelse att småbarnspedagogiken också fortsätter att ses som attraktiv bland unga människor som ska välja en framtida yrkesbana och som eventuellt bestämmer sig för småbarnspedagogiken.

Då det gäller barnens språkbakgrund på svenskspråkiga daghem verkar det finnas i huvudsak tre trender. Andelen enspråkigt svenska barn minskar, andelen tvåspråkiga barn med svenska och finska som hemspråk ökar och andelen barn med andra språk eller språkkombinationer ökar i viss mån. Dessa tendenser syns i de flesta regionerna, men samtidigt finns det stora variationer i de språkliga förhållandena.

Arbetet med språket, en språkmedveten verksamhetskultur och ett språkstödande arbetssätt är viktigt på alla daghem. Kunskapen om språkstrategier och språkmedvetenhet kan göras ännu bättre och borde ingå i alla utbildningar. Det borde också ingå i personalens fortbildning. Man bör också komma ihåg att arbetet med språket är ett fortlöpande arbete som i egentlig mening aldrig är färdigt, utan ständigt behöver utvecklas och reproduceras.

För att öka kvaliteten i småbarnspedagogiken behövs kontinuerlig professionell kompetensutveckling och fortbildning. Det här gäller inte bara fortbildning som förstärker språkmedvetenheten utan egentligen all verksamhet som ingår i småbarnspedagogiken. Det är också viktigt att de som jobbar inom småbarnspedagogiken själva blir hörda och får lägga sitt perspektiv på kompetensutvecklingen, vara med och bestämma innehåll och sätta frågeställningarna. Det här kan på ett effektivt sätt förankra fortbildningen så att den också förändrar och utvecklar småbarnspedagogiken i den vardagliga konkreta verksamheten.

14. Litteratur

Gammelgård, L. (2015). Tänk språk! – Språkstrategi för småbarnspedagogiken. Helsingfors.

Karila, K. (2016). Vaikuttava varhaiskasvatustilannekatsaus. Toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Utbildningsstyrelsen.

Persson, S. (2012). Förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. Malmö: Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö.

Kuoppala, T., & Säkkinen, S. (2018). Varhaiskasvatus 2017. Tilastoraportti 32/2018.

Thomason, A. C., & La Paro, K. M. (2013). Teachers' Commitment to the Field and Teacher-Child Interactions in Center-Based Child Care for Toddlers and Three-Year-Olds. *Early Childhood Education Journal*, 41(3), 227-234.

Utbildningsstyrelsen (2018). Modell för språkstödjande handlingsplan.

https://www.oph.fi/download/194478_Modelll_for_sprakstodjande_handlingsplan.pdf

Vetenskapsrådet (2015). En likvärdig förskola för alla barn –innebörder och indikatorer. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Sydkustens tidigare kartläggningar som använts för denna rapport:

2015 (Medverkande regioner: Egentliga Finland, Nyland, Österbotten)

2011 (Egentliga Finland, Nyland)

2009 (Egentliga Finland, Nyland)